

Systemic Problems of the UK Prison System, Human Rights, and the Extradition of Suspects

Imprisonment has always been associated with restrictions, limitations, and deprivation due to the isolation of the individual from society. This is self-evident and undisputed. However, it must be remembered that civilized societies, as reflected in the *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms* and the *Charter of Fundamental Rights of the European Union*, have committed to respecting the rights enshrined in these documents. These commitments stem from a profound belief in fundamental freedoms, which are the foundation of justice and peace in the world, and their preservation relies on both democratic values and a uniform understanding and mutual respect for human rights to which these documents refer.

Geographical, historical, and political factors can influence the perception and respect for values in different ways. Therefore, international cooperation on matters of human freedom requires verifying fundamental rights and freedoms, and in cases where violations may occur, it reserves the right for a country to autonomously decide on the continuation of international cooperation.

One would expect that, within Europe, these values should be treated almost identically. The transfer of individuals under the *European Arrest Warrant* or the *Arrest Warrant*—based on the agreement between the European Union and the United Kingdom following Brexit—are nearly identical institutions. The assessment of human rights compliance across Europe should be uniform as well.

When addressing the procedures related to the extradition of an individual, human rights violations are a mandatory ground for refusal. It would be perplexing and irrational if, in similar factual and legal circumstances, one European country identifies risks in the requesting state, while another does not recognize such problems. The question of whether someone has misinterpreted the law seems overly simplistic, considering that the interpretation of legal provisions directly impacts fundamental human rights and freedoms.

The *European Prison Rules* also emphasize human rights. The principle that prison conditions violating prisoners' human rights cannot be justified by a lack of resources is a powerful testament to the strength of written law, provided that this is backed by practical implementation.

The *European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment* (CPT), established under Article 1 of the *European Convention for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment* of 1987, plays a crucial role in this regard. Although the Committee is not a judicial body, it complements the judicial activities of the *European Court of Human Rights* by providing an extrajudicial mechanism to protect individuals deprived of liberty from torture and other forms of ill-

treatment. The Committee comprises representatives from the member states of the Council of Europe, including experts such as lawyers, police officers, and doctors. It conducts inspections of facilities where individuals are deprived of liberty, such as detention centers, prisons, police stations, youth correctional institutions, psychiatric hospitals, and deportation centers. After each visit, the Committee prepares a detailed report for the state in question, including recommendations and observations regarding the respect for human rights in the inspected facilities.

In 2019, the CPT pointed out that overcrowding in UK prisons had long been a matter of concern, indicating that the results of their inspections were far from ideal. Almost identical findings were reported in 2021, with the Committee noting that British prisons remained overcrowded, with many operating significantly above their official capacity. This often led to double occupancy of cells intended for single individuals. What does this mean for human rights? Such conditions amount to inhuman or degrading treatment, prohibited under Article 3 of the *European Convention on Human Rights* (ECHR).

When assessing human rights violations, it is crucial to demonstrate that a particular situation in a country is not temporary or incidental but rather systemic, and that rectifying this state of affairs cannot be clearly determined. A justified fear, which is key in assessing potential violations, should lead to a refusal to extradite, as it implies the risk of violating the freedom and rights of the individual concerned.

Importantly, the CPT is not the only body raising these concerns about the UK prison system. Internal oversight mechanisms, such as those of the UK's *Chief Inspector of Prisons*, also highlight significant problems. Approximately 20% of prisoners in England and Wales are held in Victorian-era prisons with limited living space and poor sanitation. A 2023 inspection report on Bristol Prison revealed that inmates without in-cell toilets had to call for an officer to escort them whenever they needed to use the bathroom. Only 16% of prisoners reported that their cell bells were answered within five minutes, forcing them to use buckets and waste containers, which were then emptied through the window. This resulted in waste splashing onto lower-level cells, creating an "overpowering" smell of urine. Additionally, an inspection of Peterborough Men's Prison in January 2024 found it to be severely overcrowded.

In light of these facts, can we still claim that there is no justified fear that extraditing someone to the UK could lead to violations of their freedom and rights? Or are we witnessing a concerning pattern?

In 2023, the media reported that the *District Court of Karlsruhe* in Germany had raised significant concerns about the conditions in UK prisons in response to a British request to extradite an Albanian national. The court questioned whether the conditions in UK prisons met the standards required by the ECHR and demanded additional guarantees from the UK. When the British authorities failed to provide full information about the prison to which the

individual would be sent, the German court refused the extradition, citing the risk of human rights violations.

It is the court's responsibility to demand additional guarantees when doubts arise, rather than relying on the presumption of mutual trust. Mutual trust cannot override fundamental values such as human rights, particularly the prohibition against torture and inhuman or degrading treatment.

Modern case law indicates that for an extradition request to be denied based on concerns about the potential violation of an individual's freedom or rights, there must be more than a mere probability of such violations. There must be at least a near certainty that such violations will occur.

Human rights violations related to prison overcrowding in the UK are not just issues raised by the press but are supported by inspections conducted by UK government authorities and have become a matter of concern for some European courts. Under Article 10 of the *International Covenant on Civil and Political Rights*, every person deprived of liberty must be treated with humanity and with respect for their inherent dignity. The principle of humanity should be viewed as a directive to minimize the suffering, discomfort, and hardships imposed on individuals in the application of imprisonment.

Although all member states must comply with the provisions of the ECHR, in practice, the application of pre-trial detention and the material conditions of imprisonment vary significantly between states. As acknowledged by the *Court of Justice of the European Union* (CJEU) in the *Aranyosi and Căldăraru* case, these differences in detention conditions can have a real impact on mutual trust between member states and on the functioning of the European Arrest Warrant system. According to data available on the e-justice.europa.eu portal, since 2016, there have been nearly 300 instances where the execution of an EAW was delayed or refused due to the real risk of fundamental rights violations.

One could again ask: should the courts responsible for reviewing extradition requests automatically recognize these concerns, given their prominence in the public domain, or is it solely the defense counsel's responsibility to raise these issues?

In conclusion, when executing extradition requests to the UK, based on the agreement between the UK and the EU, if there are substantial grounds to believe that there is a real risk to the protection of fundamental rights, the executing judicial authority may, in appropriate cases, require additional guarantees regarding the treatment of the individual after their transfer.

So how can we explain that one European court recognizes these issues, while others do not even attempt to investigate them? It remains essential for defense counsel to conduct a thorough analysis of the situation, present arguments based on publicly available and verified

materials, and—one might say—hope for the best. However, guaranteed human rights should not rely on mere hope.

updated

r.pr. Paweł Gołębiowski

Problemy systemowe więziennictwa UK, a prawa człowieka i wydanie ściganego

Od zawsze kara pozbawienia wolności kojarzy się z ograniczeniami, limitami, brakiem czegoś w związku z izolacją osoby od społeczeństwa – co jest oczywiste i nie podlega dyskusji. Pamiętać jednak należy, iż cywilizowane społeczeństwa zdecydowały się choćby w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, jak i Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, na spisanie i przestrzeganie zawartych w nich praw, w związku z głęboką wiarą w te podstawowe wolności, które są fundamentem sprawiedliwości i pokoju na świecie i których zachowanie opiera się z jednej strony na wartościach demokratycznych, z drugiej na jednolitym pojmowaniu i wspólnym poszanowaniu praw człowieka, do których się one odwołują.

Czynniki geograficzne, historyczne czy polityczne mogą wpływać na postrzeganie i poszanowanie wartości w różny sposób, dlatego współpraca międzynarodowa na każdym etapie, gdy mowa o wolności człowieka, zakłada weryfikowanie podstawowych praw i wolności oraz w przypadku możliwości ich złamania, zastrzega autonomiczną decyzję kraju co do losów dalszej międzynarodowej współpracy.

Wydaje się, iż w Europie wartości w tym zakresie winny być traktowane niemal identycznie. Przekazywanie osoby w ramach Europejskiego Nakazu Aresztowania, czy też Nakazu Aresztowania – wynikającego z umowy pomiędzy Unią Europejską, a Wielką Brytanią i Irlandią Północną w związku z Brexitem - to przecież niemal bliźniacze instytucje, a ocena przestrzegania praw człowieka w Europie winna być jednakowa.

Przechodząc do procedur związanych z wydaniem osoby, przesłanka łamania praw człowieka jest obligatoryjną podstawą do decyzji odmownej. Zastanawiające by było i chyba całkowicie irracjonalne, gdyby w podobnych stanach faktycznych i prawnych, jeden europejski kraj widział zagrożenia w kraju wnioskującym o wydanie ściganej osoby, zaś drugi w tym samym wnioskującym kraju już tego problemu nie dostrzegał. Pytanie w tym przypadku czy ktoś źle zinterpretował prawo – brzmi trochę obcesowo, gdy od właściwego odczytywania przesłanek i przepisów, zależą podstawowe prawa i wolności człowieka.

Europejskie Reguły Więziennictwa również podkreślają prawa człowieka. Reguła iż warunków więziennych naruszających prawa człowieka więźniów nie uzasadnia brak środków, to choćby pokaz siły pisanego słowa, o ile idzie za tym praktyka.

Europejski Komitet do Spraw Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT) został utworzony na mocy art. 1 Europejskiej konwencji o zapobieganiu torturom oraz nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu z 1987 r. Choć Komitet nie jest organem sądowym, uzupełnia on *de facto* działalność sądową Europejskiego Trybunału Praw Człowieka poprzez zapewnienie pozasądowego mechanizmu zapobiegawczego w celu ochrony osób pozbawionych wolności przed torturami oraz innymi formami złego lub poniżającego traktowania. Komitet złożony jest z przedstawicieli państw członkowskich Rady Europy, reprezentujących różne środowiska eksperckie, w tym prawników, policjantów oraz lekarzy. Organizuje wizytacje miejsc, w których przebywają osoby pozbawione

wolności, m.in. aresztów śledczych, zakładów karnych, posterunków policji, młodzieżowych ośrodków wychowawczych, szpitali psychiatrycznych i aresztów w celu wydalenia. Po każdej wizycie Komitet przygotowuje szczegółowy raport dotyczący danego państwa, zawierający m.in. zalecenia i uwagi w zakresie przestrzegania praw człowieka w wizytowanych jednostkach.

W 2019 r. CPT wytknął Wielkiej Brytanii w zakresie osób odbywających karę pozbawienia wolności, iż „Przeludnienie jest od dawna przedmiotem troski”, z pewnością można więc wskazać, iż wyniki kontroli były dalekie od ideału. Niemal identyczne efekty brytyjski system penitencjarny „osiągnął” w 2021 r. Komitet zauważył, że zakłady karne pozostają przepelnione, a wiele z nich nadal funkcjonuje znacznie powyżej normatywnego zakwaterowania. Oznaczało to również podwojenie liczby więźniów w celach przeznaczonych dla pojedynczych osób. Co na to prawa człowieka? Przecież mowa o nieludzkiem lub poniżającym traktowaniu, któremu nikt nie może być poddany, jasno wynika to z regulacji artykułu 3 EKPC.

Ważne dla łamania praw człowieka jest wykazanie, że jakaś określona sytuacja w danym kraju nie ma charakteru przejściowego czy incydentalnego, lecz trwały, można powiedzieć systemowy, a naprawa tego stanu faktycznego nie jest możliwa do jasnego określenia. Uzasadniona obawa, czyli formuła klucz w badaniu wystąpienia nieprawidłowości, winna dać odpowiedź w zakresie stwierdzenia możliwości naruszenia wolności i praw osoby wydanej, a więc powodować decyzję o odmowie wydania ściganego.

Co istotne, nie tylko CPT podkreśla te kwestie w więziennictwie UK. Wewnętrzne procedury kontrolne Głównego Inspektora Więziennictwa UK, również wskazują bardzo istotne problemy. Około 20% więźniów w Anglii i Walii przetrzymuje się w więzieniach zbudowanych w epoce wiktoriańskiej, gdzie występuje ograniczona przestrzeń życiowa i złe warunki sanitarne w celach. W raporcie z kontroli w więzieniu w Bristolu w 2023 r. wskazano, iż mężczyźni nieposiadający toalet w celach muszą wezwać funkcjonariusza, aby byli eskortowani ilekcio muszą skorzystać z łazienki. Tylko 16% więźniów w Bristolu stwierdziło, że dzwonki w celach odezwwały się w ciągu pięciu minut, co zmusiło ich do korzystania z wiader i pojemników na śmieci, które opróżniali przez okno. Inspektor poinformował, że odpady rozpryskują się na cele znajdujące się poniżej, powodując „przytłaczający” zapach moczu. HM Chief Inspector of Prisons w dniach 8–18 stycznia 2024 r. w wyniku kontroli w więzieniu dla mężczyzn w Peterborough stwierdził, iż więzienie było zbyt przepelnione.

Czy wobec tego możemy jeszcze mówić, że zachodzi uzasadniona obawa, że w przypadku Wielkiej Brytanii, jako państwie żądającym wydania, może dojść do naruszenia wolności i praw osoby wydanej, czy raczej widzimy pewnego rodzaju niepokojącą prawidłowość?

W przestrzeni medialnej w 2023 r. pojawiła się informacja, iż Sąd w Okręgowy w Karlsruhe w związku z wnioskiem Wielkiej Brytanii o przekazanie zatrzymanego na terytorium Niemiec ob. Albanii, podjął podstawowe wątpliwości związane z sytuacją w więziennictwie strony wnioskującej, jak również wykazał troskę o fakt, czy warunki panujące w tamtych więzieniach gwarantują standardy wynikające z Europejskiej Konwencji Praw Człowieka. Wszak przy wniosku o wydanie ściganego, sąd państwa wykonującego wniosek na pierwszym miejscu winem badać przesłanki związane z możliwością łamania praw człowieka. Sąd w Niemczech domagał się od strony brytyjskiej dodatkowych gwarancji. Brak udzielenia sądowi w Niemczech przez stronę brytyjską pełnej informacji o sytuacji w zakładzie karnym, do którego miałby trafić ścigany po ewentualnym przekazaniu, spowodował wydanie decyzji odmownej, z uwagi właśnie na możliwość łamania praw człowieka.

To sąd z tytułu wątpliwości musi domagać się dodatkowych gwarancji, nie zaś opierać się na domniemaniu wynikającym z zasady wzajemnego zaufania. Ona nie może stać ponad wartościami podstawowymi jakimi są prawa człowieka, a przede wszystkim zawarty w nich zakaz tortur oraz nieludzkiego i poniżającego traktowania.

Współczesne orzecznictwo wskazuje, iż dla odmowy wydania z powodu obawy o naruszenie wolności lub praw osoby ściganej nie jest wystarczające samo prawdopodobieństwo, że takie naruszenia mogą nastąpić. Potrzebne po temu jest przynajmniej prawdopodobieństwo graniczące z pewnością, iż do takiego naruszenia dojdzie.

Łamanie praw człowieka związane z przepelnieniem więzień w Wielkiej Brytanii to elementy nie tylko poruszane w związku z materiałami prasowymi, ale oparte na kontrolach przeprowadzanych przez administrację rządową Wielkiej Brytanii, a także jak widać element troski części europejskich sądów. Stosownie do art. 10 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych, każda osoba pozbawiona wolności **ma być traktowana w sposób humanitarny z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka**. Zasadę humanitaryzmu należy traktować, jako dyrektywę minimalizowania cierpień, dolegliwości i innych niedogodności zadawanych człowiekowi przy stosowaniu kary pozbawienia wolności. Chociaż wszystkie państwa członkowskie muszą przestrzegać postanowień EKPC, w praktyce stosowanie aresztu tymczasowego i materialne warunki pozbawienia wolności w poszczególnych państwach znacznie się różnią. Jak przyznał TSUE w wyroku w sprawie *Aranyosi/Căldăraru*, te różnice w warunkach pozbawienia wolności mają rzeczywisty wpływ na wzajemne zaufanie państw członkowskich i na funkcjonowanie ENA. Jak wynika z udostępnianych na portalu e-justice.europa.eu danych, od 2016 r. w prawie 300 przypadkach opóźniono wykonanie ENA lub odmówiono jego wykonania ze względu na rzeczywiste ryzyko naruszenia praw podstawowych.

Ponownie można zadać otwarte pytanie, czy w ramach procedur wydawania ściganego lub ogólnie mówiąc ekstradycji tylko obrońca porusza wszelkie niepokojące i jak widać powyżej ugruntowane informacje pochodzące nawet od organów kontrolnych, czy też sądy rozpoznające nakaz automatycznie winny dostrzegać problematykę, bo w przestrzeni publicznej nie sposób jej nie dostrzec.

Podkreślić należy, iż przy realizacji nakazów wydania do Wielkiej Brytanii, opierając się na zapisach umowy wiążącej ten kraj z Unią Europejską, jeżeli istnieją istotne podstawy, by sądzić, że występuje rzeczywiste ryzyko dla ochrony praw podstawowych osoby, której dotyczy nakaz, organ sądowy wykonujący nakaz, zanim podejmie decyzję o wykonaniu nakazu aresztowania, może w stosownych przypadkach wymagać dodatkowych gwarancji dotyczących traktowania osoby, której dotyczy nakaz, po jej przekazaniu.

W jaki sposób zatem wytłumaczyć, iż jeden sąd europejski dostrzega tę problematykę, a inne nawet nie próbują jej zbadać?

Pozostaje zatem wnikliwa analiza sytuacji przez obrońców, argumentacja w sądzie oparta na materiałach publicznych i potwierdzonych, oraz można powiedzieć nadzieja – choć nie na tym chyba mają opierać się gwarantowane prawa człowieka.